

Megemlékezés

2016. december 19-én pótolhatatlan veszteség érte a magyar és a nemzetközi tudós-társadalmat: példásan türt hosszú betegség után elhunyt Láng István professzor, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, a természet és környezetvédelem, a talajtan, agrokémia és (agro)ökológia, a „fenntarthatóság”, „túlélés” stratégiák hazai és nemzetközi szakkörökben egyaránt elismert, mindenki által tisztelt és nagyrabecsült, iskolateremtő egyénisége. Eltávozott, de páratlanul gazdag örökséget hagyott hátra életművével, racionális és intuitív gondolkodásával, példamutató és következetes emberi tartásával, vonzó egyéniségének széleskörű kisugárzásával.

Láng István 1931. december 26-án született Mohácson. A család és a környezet itt alapozták meg a természethez való kötődését, egész életére szóló tudományos, közéleti, emberi tevékenységeit. 1950-ben itt érettségizett a Kisfaludy Gimnáziumban. Itt vált lojalpatriótává, s a természetért, a környezetért aggódó és tenniakaró egyéniséggé. S az is maradt élete utolsó pillanatáig. Minden szinten és szakterületen, minden posztján, munkakörében és tevékenységében. De Mohács díszpolgári címét mindvégig élete egyik megkülönböztetett jelentőségű kitüntetésének tekintette.

LÁNG ISTVÁN
1931–2016

Külföldi ösztöndíjasként 1955-ben szerzett agrármérnöki oklevelet az Ivanovoi Mezőgazdasági Egyetemen, ahol agrokémiára szakosodott. Hazatérve a Magyar Tudományos Akadémia Talajtani és Agrokémiai Kutatóintézet (TAKI) Egerszegi Sándor vezette Homokkutató Osztályára került. Kutatási eredményeit *Adatok néhány gazdasági növény ásványi táplálkozásáról réteges homokjavítás esetén* című kandidátusi érte-

kezésében (1961) és *Műtrágyázási tartamkísérletek hatása homoktalajon* című akadémiai doktori értekezésében (1973) foglalta össze. 1963-ban homoktalajon állította be immár félvszázados komplex műtrágyázási tartamkísérleteit, amelynek eredményeit számos fórumon és kiadványban tette közkinccs. Nyírlugos joggal választotta díszpolgárává.

1963-ban az MTA TAKI-ból a Magyar Tudományos Akadémia apparátusába került. Itt 1963-tól 1970-ig az MTA Biológiai Tudományok Osztályának szaktitkára; három ötéves cikluson keresztül az MTA főtitkárhelyettese (1970–1985); 1984-től 1985-ig megbízott főtitkára, 1985-től két ciklusban (1985–1993) az MTA főtitkára volt. Kivételes koncepciógazdagságának, előrelátó lényeglátásának; kitűnő szervező és vonzó egyéniségéből fakadó együtt működő képességének; halk,

de határozott, meggyőzően érvelő vita- és többnyire „nyerő” kompromisszumkészségének; sokoldalúságának és hallatlan munkabírásnak egyaránt jelentős szerepe volt az Akadémia hazai és nemzetközi tudományos-tudománypolitikai sikereiben. Közel negyedszázados vezetői tevékenysége egy korszakot fémjelzett az Akadémia életében. „Bölcsesség-csap” és „tanács-forrás” munkásságát 1993-tól 1999-ig elnöki tanácsadóként, illetve az elnökség tagjaként, majd 2000-tól tulajdonképpen élete utolsó napjaiig kutatóprofesszorként folytatta – eredményesen.

Nemzetközileg is elismert tudományos eredményeiért és iskolateremtő munkásságáért választotta az MTA levelező (1973), majd rendes tagjává (1985).

Sokoldalú kutatómunkájának eredményeit 220, hazai és nemzetközi folyóiratokban megjelent talajtani, agrokémiai, ökológiai és környezetvédelmi, valamint kutatásszervezési publikáció és közel harminc könyv(részlet) fémjelzi. Rendszerező képességét pedig a *Környezetvédelmi Lexikon* szerkesztőbizottságának elnökeként kifejtett tevékenysége. Sokoldalú nyelvtudását, széleskörű nemzetközi kapcsolatait (több mint hatszáz külföldi út a világ közel száz országába; rendszeres munkakapcsolat a világ vezetői tudósaival) kitűnően érvényesítette átfogó hazai programok megindításában, szervezésében, lebonyolításában, azok eredményeinek megismerésében, megfogalmazott célkitűzéseinek megvalósításában. Kivételes megfigyelőképessége, problémameglátása és kapcsolatteremtő készsége eredményezték azt, hogy tapasztalatait koncepciózusán és *lépéselőnyben* volt képes hasznosítani, mégpedig széles szakembergárdát és intézményhálózatot aktivizálva. Legjelentősebb ezek közül a logikailag egymásra épülő alábbi öt program volt:

- Magyarország agroökológiai potenciáljának felmérése (1978–1981).
- A biomassza sokoldalú hasznosításának lehetőségei (1981–1983).
- Az alkalmazkodó mezőgazdaság rendszerre (1988–1992).
- AGRO-21 (A magyar mezőgazdaság jövőképe) (1993–1995).
- Agroqualitas-21 (1996–1999).

Ezeket később további két program egészítette ki:

- A fenntartható fejlődés lehetőségei és korlátai (2000–2003).
- A globális klímaváltozás hazai hatásai és az erre adandó válaszok: VAHAVA (2003–2006).

Feltétlenül ide tartozik a Szegedi Biológiai Központ létrehozása; az Országos Környezetvédelmi Tanács alapítójaként (1996), elnökeként (1998–2005), majd tanácsadójaként; az OTKA elnökeként; a Balatoni Környezetvédelmi Kutatások Koordináló Tanácsának vezetőjeként (1976–1986); vagy a Bős-Nagy-maros vízlépcsőrendszer hazai és nemzetközi vitáinak meggyőző érvekkel vitatkozó szakembereként végzett tevékenysége is. Haláláig – s még betegségéből is aktív – tagja volt az MTA Talajtani, Vízgazdálkodási és Növénytermesztési Bizottságának és az MTA Környezettudományi Elnöki Bizottságának. A programokban elért, nagy nemzetközi érdeklődést kiváltó eredményeket Láng István és iskolájának munkatársai a világ sok országának rendezvényein, különböző tudományos fórumain, így különböző nemzetközi szervezetek, ENSZ, FAO, UNESCO, UNEP világrendezvényein, s a szakterület kongresszusain és szimpóziумain mutatták be, s számos nemzetközi folyóiratban közölték.

Láng István jelentős szerepet vállalt a felsőoktatásban és a különböző szintű tudomá-

nyos továbbképzésekben. 1993-tól a Gödöllői Szent István Egyetem habilitált egyetemi tanára. Rendszeresen tartott előadásokat, kurzusokat különböző egyetemeken, és vett aktívan részt azok PhD-iskoláinak tudósképzésében. Ennek elismeréseképpen kapott *Doctor Honoris Causa* díszdoktori címet az Állatorvostudományi Egyetemen (1988), a Gödöllői Agrártudományi Egyetemen (1995), a Debreceni Egyetemen (2000) és a Nyugat-Magyarországi Egyetemen (2005).

Empatikus személyisége, vonzó egyénisége, kiváló nyelvtudása, sokoldalú tájékozottsága és megkülönböztetett arányérzéke egy történelmi korszakban tették a hazai és nemzetközi (egyebek mellett a kelet-nyugati és a harmadik világgal folyó) tudományos együttműködések meghatározó egyéniségévé. Tagja volt a Tudomány Nemzetközi Tanácsának (ICSU). Alapítója volt számos nemzetközi intézménynek, így egyebek között a laxenburghi IIASA-nak is. Legnagyobb személyes és egyben nemzeti elismerést is jelentő megbízatása a Brundtland Bizottságba történő kinevezése volt. Tagja volt a Szovjet Mezőgazdasági Tudományos Akadémiának (1982), a Lengyel Tudományos Akadémiának (1988), a Mongol Tudományos Akadémiának (1990), a Román Mezőgazdasági és Erdészeti Tudományos Akadémiának (2002), az Academia Oecologica-nak (1992), és az Európai Tudományos és Művészeti Akadémiának (1993).

Láng István életművének eredményességét elismerések, díjak, kitüntetések sora jelzi. Még tételes felsorolásuk is reménytelen vállalkozás lenne. Közülük legjelentősebb a Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztje (1993), majd ugyanez a csillaggal (2004), és a Széchenyi-díj (1996) volt. Ő személyesen egyetemi kitüntetéseit, valamint Mohács város díszpolgári címét tartotta legtöbbre.

Személyes tulajdonságai közül mindenekelőtt kivételes vezető kvalitásait lehet kiemelni. Minden társadalmi réteggel megtalálta a hangot, a kétkezi munkástól az államfőig bezárólag. Ebben is segítette bámulatos nyelvérzéke és kitűnő nyelvtudása. Jól, szépen, szabatosan, gazdag szókinccsel beszélt és „művés” irodalmi szinten írt *magyarul*. Meggyőzően érvelt, tárgyalt idegen nyelveken. Szuggesztív, tartalmas és élvezetes előadásai, remek, tömör, tartalmas és közérthető dolgozatai egy-egy irodalmi mesterműként is felfoghatók. Még egy vidéki önképzőkör ismeretterjesztő előadására is nagyon alaposan felkészült tematikailag, képileg, koreográfiailag egyaránt. Önfegyelme, munkabírása, legendás precizitása példaértékű volt. Sokat követelt, de soha nem többet, mint amennyit saját magától is. Az elvégzett munkát mindig elismerte, és ezt munkatársaitól is elvárta. Egész életét áthatotta a kompromisszumra törekvés, de ez az igyekezet soha nem párosult elveinek és elképzeléseinek feladásával, megalkuvással.

Láng István kivételes megfigyelő és világszerte ismert aprólékosan precíz rendszerező képessége három hobbijában is kifejeződött. Első közülük a madármegfigyelés volt. Erre az egész világot behálózó külföldi útjai során különleges lehetősége nyílt, amit – tudományos szisztematikussággal – ki is használt. Számos kedvence volt. Egyikük a bagoly, másik a tűzok. De érdeklődéssel vizsgálta a madárfajokat a sivatagi verébtől kezdve a cinkéig vagy pingvinig. Másik szenvedélye a bélyeggyűjtés volt. 1989-től 2002-ig elnöke, majd örökös tiszteletbeli elnöke volt a Magyar Filatéliai Társaságnak. A harmadik pedig az olvasás és egy-egy kedvenc szerzője (Arany János – úgy is mint az Akadémia egyik hajdani főtitkára, Jókai Mór, Rejtő Jenő) műve-

inek analitikus feldolgozása – környezeti témakörönként. A három hobbit remekül kombinálta az olyan – osztatlan sikerű – feldolgozásokban, mint *Arany János költeményeinek madárvilága postabélyegeken; Jókai Mór összes művének [!] madárvilága bélyegeken; Békakoncert: hazai békafajok bélyegeken, hangszalagokon, hangszeres és énekes imitációkban*.

Láng István halálával *pótolhatatlan* veszteség érte a tudományt, a tudományosságot, elsősorban a környezetügy és agrárium területén. Elvesztésével egy korszak zárult le. Hisz meghatározó személyisége volt annak a nagy generációnak, amelyik nagyléptékű alkotó tevékenységén túl emberi és morális területen is továbbvitte az ország boldogulását. Láng István eltávozott, de emblemátikus személyi-

sége tovább él tanításaiban, műveiben, példamutató szerénységében, precizitásában, következetességében. Láng Istvánt pótolni nem tudjuk, legfeljebb arra törekedhetünk, hogy gazdag (de általa még nem befejezettnek tekintett) életművét szellemiségében folytatjuk tovább.

Jolánkai Márton

egyetemi tanár, intézetigazgató
Szent István Egyetem Növénytermesztési Intézet

Németh Tamás

az MTA rendes tagja
MTA Agrártudományok Osztályának elnöke

Várallyay György

az MTA rendes tagja, kutató professzor emeritus
MTA Agrártudományi Kutatóközpont
Talajtani és Agrokémiai Intézet

